

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOAMNA TAMARA ȆAPETA
prezentate la 17 noiembrie 2022¹

Cauza C-123/21 P

**Changmao Biochemical Engineering Co. Ltd
împotriva**

Comisiei Europene

„Recurs – Dumping – Stabilirea valorii normale – Metoda «țării analoge» – Articolul 2 alineatul (7) din Regulamentul (UE) 2016/1036 – Articolul 15 din Protocolul de aderare la OMC a Chinei – Competență de control jurisdicțional – Hotărârea Nakajima/Consiliul”

I. Introducere

1. Prezenta cauză privește recursul introdus de Changmao Biochemical Engineering Co. Ltd (denumită în continuare „recurenta”) prin care aceasta solicită Curții anularea Hotărârii Tribunalului din 16 decembrie 2020, Changmao Biochemical Engineering/Comisia² (denumită în continuare „hotărârea atacată”). Prin hotărârea menționată, Tribunalul a respins acțiunea recurentei având ca obiect anularea Regulamentului de punere în aplicare (UE) 2018/921 (denumit în continuare „regulamentul atacat”)³, care a menținut taxe antidumping la exporturile de acid tartric efectuate de recurentă din China.

2. În partea din recurs care prezintă interes pentru prezentele concluzii⁴, recurenta contestă, în fapt, constatarea Tribunalului potrivit căreia acesta nu a putut controla legalitatea articolului 2 alineatul (7) din Regulamentul (UE) 2016/1036 (denumit în continuare „regulamentul de bază”)⁵ în raport cu acordurile Organizației Mondiale a Comerțului (denumită în continuare „OMC”) și, mai precis, cu articolul 15 din Protocolul de aderare la OMC a Chinei⁶, (denumit în continuare „protocolul de aderare”). Prezentul recurs ridică, așadar, probleme importante în ceea ce privește limitele competenței Curții în materie de control jurisdicțional al actelor instituțiilor Uniunii în raport cu dreptul OMC.

¹ Limba originală: engleza.

² T-541/18, nepublicată, EU:T:2020:605.

³ Regulamentul de punere în aplicare al Comisiei din 28 iunie 2018 de instituire a unei taxe antidumping definitive la importurile de acid tartric originar din Republica Populară Chineză în urma unei reexaminări efectuate în perspectiva expirării măsurilor în temeiul articolului 11 alineatul (2) din Regulamentul (UE) 2016/1036 al Parlamentului European și al Consiliului (JO 2018, L 164, p. 14).

⁴ Curtea a solicitat ca concluziile noastre să se concentreze numai pe primul motiv de recurs.

⁵ Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului din 8 iunie 2016 privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unui dumping din partea țărilor care nu sunt membre ale Uniunii Europene (JO 2016, L 176, p. 21).

⁶ Organizația Mondială a Comerțului, Protocolul de aderare a Republicii Populare Chineze (WT/L/432, 23 noiembrie 2001).

II. Istoricul litigiului

3. La 7 decembrie 1995, guvernul Chinei a depus o cerere de aderare la Acordul de instituire a OMC, în temeiul articolului XII din acest acord. La aceeai dată, a fost creat un grup de lucru în vederea aderării la OMC pentru a ajunge la un acord cu privire la condiiile de aderare acceptabile att pentru China, ct i pentru toi ceilali membri ai OMC. Comisia Europeană, în numele Uniunii Europene i al statelor membre ale acesteia, a participat la aceste negocieri.

4. La 1 decembrie 2001, China a aderat la OMC. Ca parte a procesului de aderare, această țară a acceptat o serie de angajamente, care sunt consemnate în protocolul de aderare. Printre alte aspecte, acest protocol prevede un regim de calcul al valorii normale în cadrul anchetelor antidumping care diferă de normele cuprinse în Acordul antidumping al OMC (denumit în continuare „AAD”).

5. Mai precis, articolul 15 litera (a) din protocolul de aderare conine norme privind determinarea valorii normale în cadrul procedurilor antidumping care permit autoritii de anchetă a unui membru al OMC să utilizeze o metodă care nu se bazează pe o comparaie strictă cu prețurile și costurile interne chineze. Recurgerea la această metodă are importan în practică, deoarece înseamnă că prețurile și costurile unui producător chinez pot fi ignorate de către autoritatea de anchetă, ceea ce nu oferă o imagine exactă a valorii normale efective a produsului vizat.

6. Cu toate acestea, în temeiul articolului 15 litera (d) din protocolul de aderare, o parte din acest regim urma să expire la 15 ani de la data aderării Chinei la OMC. Data respectivă era 11 decembrie 2016.

7. Astfel, la 19 aprilie 2017 i aa cum prile nu contestă, după expirarea termenului de 15 ani prevăzut în protocolul de aderare⁷, Comisia a publicat un aviz de deschidere a unei reexaminări efectuate în perspectiva expirării măsurilor antidumping aplicabile importurilor de acid tartric originar din China⁸.

8. n avizul menționat, Comisia a informat prile interesate că, în temeiul articolului 2 alineatul (7) litera (a) din regulamentul de bază, valoarea normală se stabilete utiliznd aa-numita metodă a „rii analoge”⁹. Recurgerea la această metodă a fost posibilă în cadrul anchetei respective innd seama de clasificarea normativă a Chinei, la articolul 2 alineatul (7) litera (b) din regulamentul de bază, în categoria „orice țară care nu are economie de piață i care este membră a OMC”.

9. n practică, utilizarea metodei „rii analoge” permite calcularea valorii normale a importurilor pe baza prețurilor practicate într-o țară cu economie de piață adecvată, iar nu pe baza prețurilor și a costurilor interne din țara exportatoare, ale cărei preuri și costuri sunt considerate ca nefiind stabilite în condiiile unei economii de pia¹⁰. Această metodă este impusă în temeiul articolului 2 alineatul (7) litera (b) din regulamentul de bază, cu excepția cazului în care producătorii care fac

⁷ Precizăm că, dei, în ședință, toate prile au convenit asupra faptului că ancheta a fost deschisă după perioada de 15 ani cuprinsă în protocolul de aderare, nu exista nicio linie clară de argumentaie cu privire la efectele acestei expirări, nici măcar printre instituțiile Uniunii.

⁸ Aviz de deschidere a unei reexaminări efectuate în perspectiva expirării măsurilor antidumping aplicabile importurilor de acid tartric originar din Republica Populară Chineză (JO 2017, C 122, p. 8).

⁹ Aviz de deschidere a unei reexaminări efectuate în perspectiva expirării măsurilor antidumping aplicabile importurilor de acid tartric originar din Republica Populară Chineză, punctul 5.2.2.

¹⁰ Cu privire la problemele practice de aplicare a metodei „rii analoge”, a se vedea Zang, M. Q., „The WTO contingent trade instruments against China: what does accession bring?”, *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 58, 2009, p. 321-351, la p. 326-330.

obiectul anchetei pot să demonstreze că prevalează condițiile economiei de piață în ceea ce privește fabricarea și vânzarea produsului similar respectiv. Metoda „țării analoge” se distinge astfel de metoda standard, prevăzută la articolul 2 alineatele (1)-(6) din regulamentul de bază, potrivit căreia valoarea normală este calculată pe baza prețurilor și a costurilor interne din țara exportatoare.

10. Comisia a informat recurenta, alți producători-exportatori din China, precum și guvernul chinez cu privire la deschiderea respectivei reexaminări în perspectiva expirării măsurilor și la intenția sa de a recurge la metoda prevăzută la articolul 2 alineatul (7) litera (a) din regulamentul de bază. Niciuna dintre aceste părți nu a cooperat la reexaminarea menționată.

11. La 28 iunie 2018, Comisia a adoptat regulamentul atacat, menținând taxele¹¹. În ceea ce privește existența dumpingului, Comisia a calculat valoarea normală în conformitate cu articolul 2 alineatul (7) litera (a) din regulamentul de bază¹².

III. Acțiunea în fața Tribunalului

12. Prin cererea din 12 septembrie 2018, recurenta a introdus la Tribunal o acțiune în anulare împotriva regulamentului atacat. Printre alte argumente, recurenta a susținut în esență că valoarea normală pentru importurile de acid tartric ar fi trebuit să fie calculată pe baza articolului 2 alineatele (1)-(6) din regulamentul de bază, întrucât articolul 2 alineatul (7) litera (b) din acest regulament [și, în consecință, utilizarea metodei „țării analoge” prevăzute la articolul 2 alineatul (7) litera (a)] a încetat să se mai aplice importurilor din China după expirarea perioadei de 15 ani prevăzute la articolul 15 litera (d) din protocolul de aderare.

13. Argumentul a fost, așadar, că, fiind contrar protocolului de aderare, articolul 2 alineatul (7) litera (b) din regulamentul de bază nu ar putea fi aplicat importurilor din China de după data de 11 decembrie 2016. Prin urmare, potrivit recurente, Comisia nu ar fi putut recurge la metoda „țării analoge”, întrucât „nu [avea] temei[ul] juridic pentru aplicarea articolului 2 alineatul (7)” în ancheta subiacentă.

14. La 16 decembrie 2020, Tribunalul a pronunțat hotărârea atacată. Tribunalul a reamintit că, „având în vedere natura și economia lor, acordurile OMC nu figurează, în principiu, printre normele în raport cu care poate fi controlată legalitatea actelor instituțiilor Uniunii”¹³.

15. Recurenta nu contestă această constatare „de principiu”. Ea arată, în schimb, că situația sa se încadrează în ceea ce denumeste „prima excepție” de la norma menționată mai sus, astfel cum a fost dezvoltată în hotărârea pronunțată de Curte în cauza Nakajima¹⁴.

16. În hotărârea atacată, Tribunalul a recunoscut existența în jurisprudență a două situații în care controlul legalității unui act al Uniunii în raport cu acordurile OMC a fost considerat posibil. Prima este ipoteza în care „Uniunea a intenționat să pună în aplicare o obligație specifică asumată în cadrul acestor acorduri”¹⁵ (așa cum s-a recunoscut că a fost cazul în situația care a

¹¹ Considerentul (181) al regulamentului atacat.

¹² *Ibid.*, considerentul (45).

¹³ Punctul 58 din hotărârea atacată.

¹⁴ Hotărârea din 7 mai 1991, Nakajima/Consiliul (C-69/89, EU:C:1991:186, punctele 29-32, denumită în continuare „Hotărârea Nakajima”), cu toate că se poate considera că interpretarea actuală a Hotărârii Nakajima se bazează pe reformularea acestei hotărâri în Hotărârea din 5 octombrie 1994, Germania/Consiliul (C-280/93, EU:C:1994:367, punctul 111).

¹⁵ Punctul 60 din hotărârea atacată.

stat la baza hotărârii pronunțate în cauza Nakajima), iar a doua este „împrejurarea în care actul Uniunii în cauză face trimitere în mod expres la dispoziții punctuale ale acordurilor menționate”¹⁶ (astfel cum rezultă din împrejurările care au condus la pronunțarea Hotărârii Fediol¹⁷).

17. Aplicabilitatea Hotărârii Fediol nu a fost contestată de recurentă, dat fiind că actele Uniunii în cauză nu fac trimitere în mod expres la dreptul OMC.

18. Întemeindu-se pe Hotărârea Rusal Armenal¹⁸, Tribunalul a statuat că Hotărârea Nakajima nu era aplicabilă întrucât articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază reprezintă rezultatul intenției legiuitorului de a institui „un regim special care stabilește norme detaliate privind calculul valorii normale cu referire la importuri care provin din țări care nu au economie de piață, printre care Republica Populară Chineză”¹⁹.

19. Cu titlu subsidiar, în fața Tribunalului, recurenta a invocat un al doilea argument, potrivit căruia, în ipoteza în care Hotărârea Nakajima nu s-ar aplica, aceasta ar trebui să poată beneficia de o „a treia excepție”²⁰. Recurenta a arătat că trebuie să se poată „prevala în mod direct de dispozițiile unui acord internațional, [...] în cazul în care acordul internațional în cauză permite o derogare de la norma generală, iar dreptul Uniunii face uz de această competență, astfel cum este cazul în speță”²¹. Tribunalul a respins această argumentație, în primul rând, deoarece nu a considerat că există o diferență față de situația prezentă în Hotărârea Nakajima și, în al doilea rând, deoarece nu a considerat oportun să recunoască existența unei astfel de situații „noi”²².

20. În consecință, Tribunalul a statuat că recurenta nu se putea prevala de protocolul de aderare pentru a se opune aplicării articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază²³. Pe acest temei, printre altele, Tribunalul a respins acțiunea recurente.

IV. Procedura în fața Curții

21. În recursul formulat în fața Curții, introdus la 26 februarie 2021, recurenta solicită Curții anularea hotărârii atacate, admiterea concluziilor prezentate în fața Tribunalului și anularea regulamentulului atacat în măsura în care o privește pe recurentă, precum și obligarea Comisiei și a Distillerie Bonollo SpA, a Industria Chimica Valenzana (ICV) SpA și a Caviro Distillerie Srl (denumite în continuare „intervenientele”) la plata cheltuielilor de judecată efectuate de recurentă în prezentul recurs și în cauza T-541/18.

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ Hotărârea din 22 iunie 1989, Fediol/Comisia (70/87, EU:C:1989:254, punctele 19-23, denumită în continuare „Hotărârea Fediol”) [în speță, un act al Uniunii făcea trimitere în mod explicit la norme de drept internațional întemeiate pe Acordul General pentru Tarife și Comerț (denumit în continuare „GATT”), motiv pentru care Curtea a apreciat că își poate exercita competența de a interpreta dispozițiile relevante ale GATT].

¹⁸ Hotărârea din 16 iulie 2015, Comisia/Rusal Armenal (C-21/14 P, EU:C:2015:494, denumită în continuare „Hotărârea Rusal Armenal”).

¹⁹ Punctul 65 din hotărârea atacată.

²⁰ Recurenta s-a referit la situația existentă în Hotărârea Nakajima ca fiind prima excepție și la situația existentă în Hotărârea Fediol ca fiind a doua excepție. Cu privire la utilizarea eronată a termenului „excepție” în legătură cu Hotărârea Nakajima și cu Hotărârea Fediol, a se vedea punctul 46 și următoarele din prezentele concluzii.

²¹ Punctul 74 din hotărârea atacată.

²² *Ibid.*

²³ Punctul 67 din hotărârea atacată.

22. Primul motiv de recurs este îndreptat în principal împotriva a trei puncte din hotărârea atacată. Acestea sunt punctul 64 (care neagă aplicabilitatea Hotărârii Nakajima în situația de fa), punctul 65 [care aplică Hotărârea Rusal Armenal pentru a concluziona că articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază constituie o abordare independentă a dreptului Uniunii pentru importurile din ari care nu au economie de piață, inclusiv China], precum i, respectiv, punctul 74 (care respinge argumentele recurente referitoare la existena unei „a treia excepii”).

23. n ceea ce o privește, Comisia, susinut de interveniente, solicită Curții să respingă recursul i să oblige recurenta la plata cheltuielilor de judecată.

24. n edina din 8 septembrie 2022, recurenta, intervenientele, Parlamentul European, Consiliul i Comisia au prezentat observaii.

V. Argumentele prilor

25. Argumentul principal al recurente este că articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază reprezintă o intenie de a pune în aplicare în dreptul Uniunii, în sensul Hotărârii Nakajima, consecinele expirării termenului prevăzut la articolul 15 litera (d) din protocolul de aderare.

26. Pentru a susține acest argument, recurenta se întemeiază în principal pe punctele 54 i 55 din Memorandumul explicativ al Propunerii Comisiei de decizie a Consiliului privind aderarea Chinei la OMC din 2001 (denumită în continuare „Propunerea din 2001”) ²⁴. Aceste două puncte privesc metoda de calcul al valorii normale pentru importurile din China, acest din urmă punct preciznd că „procedurile specifice pentru tratarea cazurilor pretinse de dumping din partea producătorilor chinezi, care nu funcioneaz încă în condiiile normale ale unei economii de piață, vor rmne în vigoare pentru o perioadă de pn la 15 ani de la intrarea Chinei n OMC”.

27. Recurenta consideră că această explicaie constituie expresia intenției clare a legiuitorului Uniunii, în sensul Hotărârii Nakajima, de a limita utilizarea metodei „arii analoge”, care figurează la articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază, în ceea ce privește China, doar la o perioadă de 15 ani. Pentru acest motiv, recurenta susține că Tribunalul a svrit o eroare de drept atunci când a considerat că nu poate controla legalitatea articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază în raport cu articolul 15 din protocolul de aderare din cauza lipsei unei intenii de a executa o obligație.

28. Recurenta arată de asemenea că Hotărârea Rusal Armenal nu se aplică situaiei sale. Potrivit acesteia, hotărârea menționată se referea exclusiv la aplicarea articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază la situația specifică a Armeniei. Astfel, constatarea Curții de Justiție, n Hotărârea Rusal Armenal, potrivit căreia „articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază constituie expresia voinei legiuitorului Uniunii de a adopta o abordare proprie ordinii juridice a Uniunii” ²⁵ privesc numai situația arilor care nu au economie de piață care nu sunt membre ale

²⁴ Propunere de decizie a Consiliului de stabilire a poziiei Comunitii în cadrul Conferinei ministeriale create prin Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului cu privire la aderarea Republicii Populare Chineze la Organizația Mondială a Comerțului [COM(2001) 517 final]. Această propunere a fost adoptată prin decizii ale Consiliului de stabilire a poziiei Comunitii, în cadrul Conferinei ministeriale create prin Acordul de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului cu privire la aderarea Republicii Populare Chineze i a Teritoriului vamal distinct Taiwan, Penghu, Kinmen i Matsu (Taipeiul chinez) la Organizația Mondială a Comerțului (Bull. 10-2001, punctul 1.6.26).

²⁵ Hotărârea Rusal Armenal, punctul 48.

OMC. Prin urmare, potrivit recurenței, Tribunalul a săvârșit o eroare atunci când a extins efectele acestei hotărâri la situația importurilor originare din China după expirarea Protocolului de aderare a Chinei.

29. Cu titlu subsidiar, recurenta susține că Tribunalul nu a recunoscut existența unor împrejurări care să permită recunoașterea unei „a treia excepții”, distincte de cele în discuție în hotărârile pronunțate în cauzele Nakajima și Fediol. În ședință, recurenta a dezvoltat acest punct de vedere. Ea a explicat că împrejurările speței diferă de situația din Hotărârea Nakajima, dat fiind că articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază a fost introdus înainte de aderarea Chinei la OMC. Prin urmare, formularea specifică de la punctele 54 și 55 din Memorandumul explicativ al Propunerii din 2001 ar trebui înțeleasă ca însemnând că recurgerea la „metoda țării analoge” nu va mai fi posibilă la 15 ani de la data aderării Chinei la OMC.

30. Comisia și intervenientele, susținute în faza orală a procedurii de Parlamentul European și de Consiliu, contestă acest raționament. În esență, ele arată că prezenta cauză nu se încadrează în împrejurările evocate în Hotărârea Nakajima. Acestea susțin că explicațiile care figurează în Propunerea din 2001 sunt lipsite de relevanță pentru aprecierea intenției legiuitorului Uniunii de a adopta, la articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază, o abordare proprie ordinii juridice a Uniunii, astfel cum s-a recunoscut în Hotărârea Rusal Armenal. În opinia acestora, singurele surse relevante pentru a stabili intenția legiuitorului Uniunii de a executa o obligație specifică care intră sub incidența acordurilor OMC ar fi considerentele sau alte documente referitoare la procesul de adoptare sau de modificare a regulamentului de bază în sine.

31. După cum a explicat Consiliul în ședință, această instituție poate în esență „să poarte două pălării diferite”: una atunci când acționează ca parte a legislativului Uniunii și o alta atunci când participă la negocieri la nivel internațional. Astfel, declarațiile adoptate în cursul negocierilor internaționale nu pot servi la explicarea intenției legislative în ceea ce privește actele adoptate în acest temei și cu atât mai puțin în ceea ce privește actele adoptate sau modificate fără legătură cu acel instrument de drept internațional.

32. Pentru acest motiv, Comisia, susținută de Parlament și de Consiliu în ședință, a adoptat poziția potrivit căreia aplicarea Hotărârii Nakajima necesită o intenție clară și expresă a legiuitorului Uniunii de a executa o obligație specifică asumată în temeiul acordurilor OMC. Numai într-o astfel de situație legiuitorul Uniunii și-ar manifesta intenția de a se supune controlului jurisdicțional al Curții. Prin urmare, din moment ce nu există o astfel de intenție pentru articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază, această dispoziție nu reprezintă expresia voinței legiuitorului Uniunii de a pune în aplicare articolul 15 din protocolul de aderare. În opinia lor, rezultă că Tribunalul nu este competent să controleze un act al instituțiilor în raport cu acest protocol.

VI. Apreciere

A. Considerații preliminare

33. Acordurile internaționale la care Uniunea este parte, precum acordurile OMC, fac parte din ordinea juridică a Uniunii și sunt obligatorii pentru instituțiile acesteia. Ca parte a acestei ordini juridice, aceste acorduri internaționale prevalează asupra dreptului derivat ale Uniunii. Acest

aspect rezultă din articolul 216 alineatul (2) TFUE și din jurisprudența Curții²⁶.

34. Prin urmare, acordurile internaționale la care Uniunea este parte sunt obligatorii pentru instituțiile sale nu numai din perspectiva dreptului internațional și a principiului său *pacta sunt servanda*, ci și din perspectiva dreptului constituțional al Uniunii. Forța juridică obligatorie a acestora pentru instituțiile Uniunii este alegerea constituțională a Uniunii²⁷.

35. A doua opțiune constituțională relevantă privește competența de control jurisdicțional acordată Curții. În cadrul ordinii juridice a Uniunii, revine Curții sarcina de a „clarifica interpretarea legii”²⁸ și de a veghea ca instituțiile să respecte legea. Tratatul a conferit Curții competența de control jurisdicțional al actelor instituțiilor încă din primele zile ale proiectului european²⁹. În prezent, această competență este exercitată fie direct, prin intermediul acțiunilor în anulare (articolul 263 TFUE), fie indirect, prin intermediul procedurii întrebărilor preliminare (articolul 267 TFUE) și al excepției de nelegalitate (articolul 277 TFUE). Este important de menționat că, de la pronunțarea hotărârii în cauza Foto-Frost³⁰, este clar că, în cadrul ordinii juridice a Uniunii, Curtea de Justiție a Uniunii Europene (înțeleasă atât ca Tribunal, cât și ca Curte) are competența exclusivă de a controla legalitatea actelor instituțiilor Uniunii³¹.

36. Din corelarea acestor două caracteristici ale ordinii constituționale a Uniunii rezultă că ele conferă Curții competența de a controla dacă instituțiile Uniunii respectă, inclusiv în cadrul opțiunilor lor legislative, obligațiile Uniunii care decurg din acordurile OMC, care fac parte din ordinea juridică a Uniunii și care, prin urmare, au caracter obligatoriu pentru acestea.

²⁶ Încă din anul 1974, Curtea a statuat că acordurile internaționale adoptate de Uniune fac parte din ordinea sa juridică; a se vedea Hotărârea din 30 aprilie 1974, Haegeman (181/73, EU:C:1974:41, punctele 4 și 5) [în care se consideră că un acord de asociere încheiat de Comunitate (la momentul respectiv) cu Grecia „constituie, prin urmare, în ceea ce privește Comunitatea, un act al uneia dintre instituții [...] [și că] dispozițiile acordului fac parte integrantă din dreptul comunitar”]. Ulterior, Curtea a confirmat de asemenea forța lor obligatorie pentru instituțiile comunitare și supremația față de actele de drept derivat al Uniunii. A se vedea de exemplu Hotărârea din 3 iunie 2008, Intertanko și alții (C-308/06, EU:C:2008:312, punctul 42) (privind caracterul obligatoriu al Convenției internaționale pentru prevenirea poluării de către nave, semnată la Londra la 2 noiembrie 1973, astfel cum a fost completată prin Protocolul din 17 februarie 1978).

²⁷ Aceasta este alegerea constituțională care face obiectul discuției în prezenta cauză. Din acest motiv, argumentele invocate de unele dintre instituții în ședință, cum ar fi faptul că numai Organul de soluționare a litigiilor al OMC este competent și poate decide dacă actele Uniunii sunt sau nu conforme cu legislația OMC, sunt lipsite de relevanță în prezenta cauză. În acest recurs, ne interesează exclusiv chestiunea competenței Curții, în cadrul ordinii constituționale a Uniunii, de a constata astfel de discrepanțe.

²⁸ Expresie împrumutată din hotărârea Curții Supreme a SUA în cauza Marbury/Madison [5 U.S. (1 Cranch) 137] (1803), punctul 177.

²⁹ A se vedea articolul 34 din CECO.

³⁰ A se vedea Hotărârea din 22 octombrie 1987, Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452, punctul 17).

³¹ Amintim aici Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza Țările de Jos/Parlamentul și Consiliul (C-377/98, EU:C:2001:329, punctul 147), în care avocatul general a subliniat că, „într-un mod mai general, se poate considera că, în orice caz, este de dorit ca, de principiu, Curtea să poată controla legalitatea reglementării comunitare în raport cu tratatele obligatorii pentru Comunitate. Nicio altă instanță nu este în măsură să controleze legislația comunitară; astfel, dacă se neagă competența Curții, statele membre pot fi supuse unor obligații contradictorii, fără a fi posibilă soluționarea contradicțiilor”.

37. Cu toate acestea, ca urmare a realității politice a sistemului comercial internațional, Curtea a ezitat, încă de la început³², să își exercite competența de control jurisdicțional atunci când a fost vorba despre controlul conformității legislației Uniunii cu GATT³³ și, ulterior, cu acordurile OMC³⁴.

38. Curtea a explicat deja motivele pentru această autolimitare judiciară în Hotărârea International Fruit Company³⁵. Aceasta a amintit mai întâi natura și structura specifică a GATT, care se „întemeiază pe principiul negocierilor întreprinse pe «bază de reciprocitate și de avantaje reciproce»” și care este „caracterizat prin flexibilitatea deosebită a dispozițiilor sale, în special a celor referitoare la posibilitatea derogării, la măsurile care pot fi adoptate în prezența unor dificultăți excepționale și la soluționarea litigiilor dintre părțile contractante”³⁶.

39. Curtea a detaliat în continuare natura flexibilă a GATT în Hotărârea Germania/Consiliul³⁷, iar ulterior a extins același raționament la acordurile OMC în Hotărârea Portugalia/Consiliul³⁸. În această din urmă cauză, Curtea a explicat că, în pofida consolidării sistemului de soluționare a litigiilor în cadrul acordurilor OMC în comparație cu cel disponibil în cadrul GATT, mecanismul său de soluționare a litigiilor³⁹ acordă totuși o importanță considerabilă negocierii între părți. Astfel, chiar dacă MSL manifestă o „preferință” pentru punerea integrală în aplicare a unei recomandări de a pune o măsură în conformitate cu legislația OMC, acesta permite totuși diferite soluții negociate, bazate pe compensații reciproc acceptabile⁴⁰.

40. Având în vedere această structură a sistemului OMC, Curtea a considerat că organele legislative ale Uniunii ar fi lipsite de posibilitatea de a încheia astfel de acorduri negociate sau de a oferi compensații reciproc acceptabile în locul punerii în conformitate a dreptului Uniunii cu dreptul OMC, dacă instanțele ar putea să le impună obligația de a se abține de la aplicarea normelor Uniunii care sunt incompatibile cu acordurile OMC⁴¹.

41. Prin urmare, era necesar ca Curtea să se abțină să își exercite competența de control jurisdicțional pentru a nu împiedica legiuitorul Uniunii să facă uz de marja de apreciere care îi este conferită de acordurile OMC. Prin acest demers, Curtea a respectat echilibrul instituțional astfel cum rezultă din sistemul OMC. În opinia sa, acordurile OMC lasă la latitudinea instituțiilor politice să decidă cum să pună în aplicare o anumită obligație asumată în cadrul acestora sau chiar să nu pună deloc în aplicare unele dintre obligațiile OMC.

³² În Hotărârea din 12 decembrie 1972, International Fruit Company și alții (21/72-24/72, EU:C:1972:115), după ce a confirmat că GATT este obligatoriu pentru instituții (punctul 18), Curtea a considerat că dispozițiile acestui acord sunt de așa natură încât nu pot conferi drepturi particularilor (punctul 27). Prin urmare, din cauza lipsei efectului direct al dispozițiilor respective, particularii nu se puteau prevala de GATT în fața unei instanțe naționale pentru a repune în discuție validitatea dreptului Uniunii.

³³ În Hotărârea din 5 octombrie 1994, Germania/Consiliul (C-280/93, EU:C:1994:367, punctul 109), Curtea a concluzionat nu numai că particularii nu pot invoca direct GATT (acest acord fiind, în principiu, lipsit de efect direct), ci și că statele membre nu se pot prevala de acesta în cadrul acțiunilor introduse în temeiul articolului 260 TFUE. Astfel, Curtea a estimat că nu poate lua în considerare GATT atunci când evaluează legalitatea unui regulament al Uniunii.

³⁴ În Hotărârea din 23 noiembrie 1999, Portugalia/Consiliul (C-149/96, EU:C:1999:574, punctul 47), Curtea a apreciat că înființarea OMC nu a schimbat nimic în ceea ce privește constatarea sa potrivit căreia, în principiu, nu poate evalua legislația Uniunii în raport cu GATT și, mai general, cu dreptul OMC.

³⁵ Hotărârea din 12 decembrie 1972 (21/72-24/72, EU:C:1972:115).

³⁶ *Ibid.*, punctul 21.

³⁷ Hotărârea din 5 octombrie 1994, Germania/Consiliul (C-280/93, EU:C:1994:367, punctele 106-109).

³⁸ Hotărârea din 23 noiembrie 1999, Portugalia/Consiliul (C-149/96, EU:C:1999:574).

³⁹ Mecanismul respectiv este întemeiat pe Memorandumul de înțelegere privind regulile și procedurile de soluționare a litigiilor (denumit în continuare „MSL”).

⁴⁰ *Ibid.*, punctele 36-39.

⁴¹ A se vedea în acest sens *ibid.*, punctul 40.

42. Necesitatea autolimitării judiciare a fost susținută, în plus, de faptul că cei mai importanți parteneri comerciali ai Uniunii Europene nu și-au supus organele legislative și executive unui control jurisdicțional în cadrul OMC⁴².

43. Aceste două motive – flexibilitatea intrinsecă a sistemului OMC și realitatea politică potrivit căreia partenerii comerciali ai Uniunii nu își împiedică pe cale judiciară instituțiile să utilizeze această flexibilitate – au condus apoi la concluzia că „acordurile OMC nu figurează, în principiu, printre normele în raport cu care Curtea trebuie să controleze legalitatea actelor instituțiilor [Uniunii]”⁴³.

44. Trebuie să clarificăm consecințele care decurg din această jurisprudență. Marja de apreciere care rezultă pentru instituțiile politice ale Uniunii, care include posibilitatea de a alege o anumită interpretare a dispozițiilor acordurilor OMC, precum și, după evaluarea consecințelor care decurg din aceasta, de a decide, dacă este cazul, să se deroge de la obligațiile ce revin Uniunii în temeiul acordurilor OMC⁴⁴, nu ar trebui să fie interpretată în mod eronat ca o decizie a Curții de a renunța complet la prerogativa sa de a asigura respectarea obligațiilor internaționale ale Uniunii.

45. Acest lucru nu este posibil din punct de vedere constituțional, întrucât ar fi afectat echilibrul interinstituțional dintre sistemul judiciar al Uniunii și instituțiile sale politice⁴⁵.

46. Ajungem astfel la aparenta neînțelegere exprimată de Comisie în ședință și cu privire la care a părut să fie susținută de Parlament și de Consiliu. Contrar poziției acestor instituții, situațiile din hotărârile pronunțate în cauzele Nakajima și Fediol, în care Curtea a decis să exercite un control de validitate a actelor Uniunii în raport cu dreptul OMC, nu constituie „excepții” de la o aparentă lipsă a competenței de control jurisdicțional în acest domeniu⁴⁶. Competența de control jurisdicțional exercitată în aceste cauze de Curte nu derivă dintr-o decizie legislativă binevoitoare a instituțiilor politice ale Uniunii de a restitui Curții autoritatea de a controla actele lor în raport cu legislația OMC. Astfel cum am explicat, în cadrul „normalității” constituționale a Uniunii, acest lucru nu poate fi acceptat, deoarece competența de control jurisdicțional conferită Curții derivă direct din tratate. Dimpotrivă, aceste două situații sunt cazuri în care Curtea a decis că nu ar submina puterea de apreciere politică necesară la nivelul OMC dacă ar efectua un control de validitate a actelor instituțiilor politice ale Uniunii.

⁴² *Ibid.*, punctul 43.

⁴³ *Ibid.*, punctul 47. Ca urmare a aceleiași flexibilități, Curtea a considerat de asemenea că nu este oportun să permită un control al validității actelor derivate ale instituțiilor în raport cu recomandările sau hotărârile Organului de soluționare a litigiilor al OMC prin care se constată o încălcare a normelor OMC. A se vedea Hotărârea din 1 martie 2005, Van Parys (C-377/02, EU:C:2005:121, punctele 41-48), Hotărârea din 9 septembrie 2008, FIAMM și alții/Consiliul și Comisia (C-120/06 P și C-121/06 P, EU:C:2008:476, punctele 127-133), precum și Hotărârea din 18 octombrie 2018, Rotho Blaas (C-207/17, EU:C:2018:840, punctul 52).

⁴⁴ O situație care, observăm, nu este nouă pentru Uniunea Europeană la nivelul GATT/OMC. În perioada 1997-2012, Uniunea s-a aflat în situația de a încălca în mod deschis obligațiile care îi revin în cadrul OMC referitor la regimul său privind importul, vânzarea și distribuția de banane. Aceasta în pofida multiplelor puneri în aplicare nesatisfăcătoare ale rapoartelor grupului special și ale rapoartelor de conformitate, precum și a concesiilor suspendate de mai mulți membri ai OMC. Această chestiune a fost soluționată (parțial) numai după ce s-a găsit o soluție convenită de comun acord. A se vedea OMC, Notificarea unei soluții convenite de comun acord (WT/DS27, WT/DS361, WT/DS364, WT/DS16, WT/DS105, WT/DS158, WT/L/616 și WT/L/625, 8 noiembrie 2012). În mod similar, amintim disputa comercială de lungă durată și acerbă dintre Statele Unite și Uniunea Europeană în legătură cu decizia acesteia din urmă de a interzice carnea tratată cu hormoni, începând din anul 1981 [prin Directiva 81/602/CEE (JO 1981, L 222, p. 32)]. Uniunea Europeană a ajuns la un acord cu Statele Unite cu privire la carnea de vită tratată cu hormoni, soluționând astfel (temporar) litigiul, abia în anul 2019. A se vedea Acordul dintre Statele Unite ale Americii și Uniunea Europeană privind alocarea către Statele Unite a unei părți a contingentului tarifar pentru carne de vită de calitate superioară menționat în memorandumul de înțelegere revizuit referitor la importul de carne de vită provenită de la animale netratate cu anumiți hormoni de stimulare a creșterii și la taxele majorate aplicate de Statele Unite anumitor produse din Uniunea Europeană (2014) (JO 2019, L 316, p. 3).

⁴⁵ Cerința acestui echilibru este reflectată la articolul 13 alineatul (2) TUE.

⁴⁶ Pentru claritate, nu numai instituțiile, ci și recurența și intervențiile s-au referit la situațiile evocate în cauzele Nakajima și Fediol ca fiind „excepții”.

47. Hotărârile Curții creează un corp de jurisprudență, iar normele explicate în hotărârea inițială sunt apoi rePLICATE în hotărârile ulterioare pronunțate în situații asemănătoare, dar nu identice. Efectul secundar indezirabil al acestui proces este că, în timp, jurisprudența se detașează de contextul său inițial și, mai ales, de justificarea care stă la baza sa. Acest tip de detașare, deși este neobișnuit, este o caracteristică inerentă unui sistem bazat pe precedent⁴⁷.

48. Prin urmare, este uneori necesar să se revină asupra unor cauze pe care le invocăm adesea. Din această perspectivă, recitind Hotărârea Nakajima, ne este dificil să discernem vreun raționament care ar indica faptul că Curtea a înțeles să introducă o „excepție” de la lipsa unei competențe de control jurisdicțional. În cauza respectivă erau în discuție taxe antidumping pentru imprimante provenite din Japonia, pe care producătorul-exportator în cauză a încercat să le conteste invocând direct Codul antidumping GATT. Consiliul a contestat competența Curții de a controla validitatea regulamentului de bază (la acel moment) pentru motivul că acesta ar putea încălca acest cod. A susținut că acest aspect rezultă din jurisprudența anterioară a Curții care negă efectul direct al GATT⁴⁸. Curtea a abordat mai întâi argumentul privind efectul direct. Aceasta a explicat că reclamanta, Nakajima, nu se baza pe efectul direct al dispozițiilor Codului antidumping, ci că partea respectivă punea în discuție, de fapt, în mod incident, prin intermediul excepției de nelegalitate, aplicabilitatea noului regulament de bază (la acel moment)⁴⁹. Astfel, chestiunea efectului direct al dispozițiilor OMC poate și trebuie să fie disociată de problema exercitării de către Curte a competenței de control jurisdicțional al actelor instituțiilor Uniunii⁵⁰.

49. Trebuie remarcat faptul că situația care a dus la pronunțarea Hotărârii Nakajima este similară cu cea din speță. În temeiul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, recurenta contestă în mod direct regulamentul atacat. În același timp, cu titlu subsidiar, aceasta susține că articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază nu este aplicabil importurilor originare din China, deoarece nu este în conformitate cu protocolul de aderare.

50. Pentru a respinge cel de al doilea argument al Consiliului privind excluderea controlului jurisdicțional, Curtea s-a întemeiat în Hotărârea Nakajima pe părțile din Hotărârea International Fruit Company care au subliniat efectul obligatoriu al GATT asupra Comunității (la acel moment)⁵¹. Apoi a căutat motivele posibile pentru a se abține de la controlul jurisdicțional, dar a constatat, dimpotrivă, că în considerentele regulamentului de bază (la acel moment) se explica faptul că acesta „a fost instituit în conformitate cu obligațiile internaționale existente, în special cu cele care decurg din articolul VI din Acordul general și din Codul antidumping”⁵². Pe această bază, Tribunalul a concluzionat că, la acel moment, „noul regulament de bază, repus în discuție de

⁴⁷ Deși nu există un sistem formal de precedent, Curtea își va fundamenta totuși raționamentul prin trimitere la hotărârile anterioare și se va abate de la hotărârile anterioare numai în circumstanțe excepționale. A se vedea în acest sens Arnull, A., „Owning up to Fallibility: Precedent and the Court”, *Common Market Law Review*, vol. 30(2), 1993, p. 247-266; Tridimas, T., „Precedent and the Court of Justice, A Jurisprudence of Doubt?” în Dickinson, J., Eleftheriadis, P. (editori), *Philosophical Foundations of EU Law*, OUP, Oxford, 2012, p. 307-330.

⁴⁸ Hotărârea Nakajima, punctul 27.

⁴⁹ Hotărârea Nakajima, punctul 28.

⁵⁰ Acest lucru este coroborat de Hotărârea din 5 octombrie 1994, Germania/Consiliul (C-280/93, EU:C:1994:367, punctul 109). După ce a evaluat posibilul efect direct al GATT, Curtea a concluzionat că „aceste particularități ale [GATT], subliniate de Curte pentru a constata că un justițiabil comunitar nu poate să se prevalaze de acesta în justiție pentru a contesta legalitatea unui act comunitar, împiedică, *de asemenea*, Curtea să ia în considerare dispozițiile [GATT] pentru a aprecia legalitatea unui regulament”. Sublinierea noastră. A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Saggio prezentate în cauza Portugalia/Consiliul (C-149/96, EU:C:1999:92, punctul 18) [care face distincția între negarea efectului direct al GATT și dreptul de a controla legalitatea unui act (la acel moment) al Comunității].

⁵¹ Hotărârea Nakajima, punctul 29, făcând trimitere la punctul 18 din Hotărârea International Fruit Company și alții (21/72-24/72, EU:C:1972:115).

⁵² Hotărârea Nakajima, punctul 30.

reclamantă, a fost adoptat în vederea îndeplinirii obligațiilor internaționale ale Comunității, căreia îi revine, în consecință, potrivit unei jurisprudențe constante, asigurarea respectării dispozițiilor Acordului general și a măsurilor de executare a acestuia”⁵³.

51. „În aceste condiții”⁵⁴, nimic nu împiedica Curtea să își exercite competența de control jurisdicțional.

52. În jurisprudența care a urmat și care s-a bazat pe Hotărârea Nakajima, formularea „în aceste condiții” a devenit fie „în două situații”, fie „în două situații excepționale”⁵⁵.

53. În opinia noastră, ar fi inacceptabil să tratăm situația din Hotărârea Nakajima ca pe o „excepție” de la o presupusă regulă generală potrivit căreia Curtea nu are competența de a controla actele Uniunii din domeniul de aplicare al dreptului OMC⁵⁶.

54. Competența Curții de a controla actele instituțiilor Uniunii se întemeiază pe tratate, iar instituțiile nu pot, printr-un act de drept derivat, să limiteze competența Curții⁵⁷. Situația în care puterea de control jurisdicțional a Curții ar depinde de consimțământul prealabil al acelor instituții, pe care chiar această instanță are sarcina de a le supraveghea, ar goli de conținut competența de control jurisdicțional.

⁵³ *Ibid.*, punctul 31.

⁵⁴ *Ibid.*, punctul 32.

⁵⁵ Deși nu este clar motivul pentru care Curtea alternează între aceste formulări. În general, schimbările terminologice pot fi urmărite în cadrul unei lungi linii jurisprudențiale în care împrejurările din cauza Nakajima (și cauza Fediol) au fost descrise împreună într-o singură frază, care a fost ulterior reprodusă în alte cauze. Astfel, în Hotărârea Germania/Consiliul (C-280/93, EU:C:1994:367), Curtea a făcut trimitere la Hotărârea Nakajima (și la Hotărârea Fediol) după cum urmează: după ce a declarat că aplicabilitatea directă a GATT nu poate fi dedusă din spiritul, regimul general sau termenii acestuia, Curtea a explicat că „în lipsa unei asemenea obligații care să decurgă din GATT însuși, numai în cazul în care Comunitatea a intenționat să execute o anumită obligație asumată în cadrul GATT sau în cazul în care actul comunitar se referă în mod expres la dispoziții precise ale GATT, Curtea poate controla legalitatea actului comunitar în cauză din punctul de vedere al normelor GATT [citând hotărârile pronunțate în cauzele Fediol și Nakajima]” (Hotărârea Germania/Consiliul, punctul 111; sublinierea noastră). În Hotărârea Portugalia/Consiliul (C-149/96, EU:C:1999:92, punctele 47 și 49), același citat a urmat afirmației potrivit căreia Acordurile OMC nu figurează „în principiu” printre normele în lumina cărora Curtea trebuie să controleze legalitatea actelor instituțiilor (la acel moment) comunitare. În Hotărârea Rusal Armenal, Curtea a făcut referire, pentru prima dată, la cele două ipoteze ca fiind „două situații excepționale” (Hotărârea Rusal Armenal, punctul 40; sublinierea noastră). În continuare, aceasta a adăugat că, „pentru ca o astfel de excepție să fie admisă într-un caz particular, trebuie în plus să se stabilească corespunzător cerințelor legale că legiuitorul și-a manifestat voința de a pune în aplicare în dreptul Uniunii o obligație specială asumată în cadrul acordurilor OMC” (Hotărârea Rusal Armenal, punctul 45; sublinierea noastră). Ulterior însă, Curtea a părut să alterneze între „în două situații” [a se vedea de exemplu Hotărârea din 4 februarie 2016, C & J Clark International și Puma (C-659/13 și C-34/14, EU:C:2016:74, punctul 87) (care adaugă „în mod excepțional” după trimiterea indirectă la hotărârile pronunțate în cauzele Nakajima și Fediol), și Hotărârea din 15 noiembrie 2018, Baby Dan (C-592/17, EU:C:2018:913, punctul 67) (care adaugă „[în mod excepțional]” în continuare în cadrul aceluiași punct), și „în două situații excepționale” [Hotărârea din 18 octombrie 2018, Rotho Blaas (C-207/17, EU:C:2018:840, punctul 47), Hotărârea din 9 iulie 2020, Donex Shipping and Forwarding (C-104/19, EU:C:2020:539, punctul 46), și Hotărârea din 5 mai 2022, Zhejiang Jiuli Hi-Tech Metals/Comisia (C-718/20 P, EU:C:2022:362, punctul 85)]. În sfârșit, trebuie să remarcăm faptul că ideea de „excepție” a intrat și în jurisprudența privind alte acorduri internaționale, cum ar fi Convenția de la Aarhus. A se vedea în acest sens Hotărârea din 13 ianuarie 2015, Consiliul și alții/Vereniging Milieudefensie și Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht (C-401/12 P-C-403/12 P, EU:C:2015:4, punctul 57).

⁵⁶ Formularea folosită de Curte indică uneori această direcție. De exemplu, în Hotărârea Rusal Armenal, s-a constatat că, „în anumite cazuri, Curtea a recunoscut că sistemul antidumping al OMC putea constitui o excepție de la principiul general potrivit căruia instanța Uniunii nu poate controla legalitatea actelor instituțiilor Uniunii în raport cu conformitatea lor cu normele acordurilor OMC” (Hotărârea Rusal Armenal, punctul 44; sublinierea noastră).

⁵⁷ În această privință, a se vedea Concluziile prezentate de avocatul general Saggio în cauza Portugalia/Consiliul (C-149/96, EU:C:1999:92, punctul 20) [care se referă la ultimul considerent al Deciziei 94/800/CE a Consiliului din 22 decembrie 1994 privind încheierea, în numele Comunității Europene, referitor la domeniile de competență sa, a acordurilor obținute în cadrul negocierilor comerciale multilaterale din Runda Uruguay (1986-1994) (JO 1994, L 336, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 10, p. 3) privind încheierea de către Uniune a acordurilor OMC, care pare „să aibă ca obiect [...] limitarea efectelor acordului”, înainte de a concluziona că, în temeiul obligației impuse de tratat Curții de a asigura respectarea acordurilor care obligă Uniunea, „Consiliul nu poate, printr-un act de drept derivat, să limiteze competența Curții și nici să decidă să excludă competența instanțelor naționale de a aplica aceste acorduri”].

55. În plus, a raționa în acest sens ar echivala cu a presupune că instituțiile politice ale Uniunii nu au intenția de a-și îndeplini obligațiile internaționale decât dacă afirmă în mod clar acest lucru, cum ar fi prin adoptarea unor măsuri prin care își declară în mod expres voința de a asigura efectul obligațiilor internaționale ale Uniunii Europene. Acest lucru ar fi dificil de conciliat cu cadrul constituțional creat prin articolul 216 alineatul (2) TFUE, precum și cu obiectivele politice declarate ale relațiilor Uniunii cu restul comunității internaționale, astfel cum rezultă din articolul 3 alineatul (5) TUE.

56. Dimpotrivă, trebuie să se plece întotdeauna de la premisa că Uniunea Europeană a dorit, în principiu, să își respecte angajamentele internaționale, indiferent de instrumentul juridic pe care îl adoptă instituțiile sale. Pornind de la această ipoteză, Curtea poate decide apoi dacă, având în vedere natura și structura acordului internațional în cauză, precum și preocupările politice mai largi legate de acțiunile Uniunii în materie de politică comercială, Curtea trebuie să își restrângă în mod excepțional competența de control jurisdicțional într-o speță.

57. Ținând seama de recunoașterea realităților sistemului de comerț internațional, este, prin urmare, pe deplin posibil din punct de vedere juridic – și chiar oportun uneori – ca instituțiilor politice ale Uniunii să li se lase posibilitatea de a interpreta o obligație asumată de Uniune în cadrul OMC fără controlul Curții și, dacă este necesar, să ia în mod deliberat decizia de a deroga de la această obligație. Totuși, această marjă de apreciere este excepțională și este posibilă numai pentru că acordul internațional în cauză o permite. Acordurile OMC se întâmplă să fie astfel de acorduri internaționale.

58. Astfel, ținând seama de acordurile OMC, precum și de natura și structura flexibilă a acestora, Curtea a putut formula o prezumție refragabilă⁵⁸ că trebuie să își restrângă competența de control jurisdicțional. De aici și utilizarea expresiei „în principiu” atunci când Curtea decide să nu controleze un act al Uniunii din perspectiva dreptului OMC. Numai în acest context specific poate fi interpretată Hotărârea Nakajima în sensul că instituie o „excepție”.

59. Astfel, însăși Hotărârea Nakajima poate face obiectul unei interpretări mai largi sau mai restrânse. Aceasta poate fi cu ușurință limitată, astfel cum au susținut instituțiile în ședință, la situațiile în care legiuitorul Uniunii a transmis un mesaj clar că intenționează să aplice legislația OMC. În aceste condiții, nu există niciun motiv pentru ca Curtea să își limiteze competența de control jurisdicțional, întrucât nu există nicio „posibilitate de a da naștere unor situații stânenitoare cauzate de pronunțări divergente ale diferitelor autorități cu privire la aceeași chestiune”⁵⁹. Putem susține că există, de fapt, indicii potrivit cărora Curtea interpretează această hotărâre într-un asemenea mod restrâns⁶⁰.

⁵⁸ A se vedea în această privință Ruiz Fabri, H., „Is There a Case – Legally and Politically – for Direct Effect of WTO Obligations?” *European Journal of International Law*, vol. 25(1), 2014, p. 151-173, la p. 152.

⁵⁹ Pentru a împrumuta din formularea folosită în hotărârea pronunțată de Curtea Supremă a Statelor Unite în cauza Baker/Carr, 369 U.S. 186 (1962), la p. 217.

⁶⁰ A se vedea de exemplu Hotărârea Rusal Armenal, punctele 45 și 46 (prin care se constată neîndeplinirea „cerințelor legale” care rezultă din Nakajima întrucât nu este suficient că din considerentele unui act al Uniunii „reiese în mod general că adoptarea sa a avut loc cu respectarea obligațiilor internaționale ale Uniunii”). Această concluzie pare să rezulte și din încercarea eșuată de a aplica Hotărârea Nakajima în afara domeniului specific al dreptului OMC. A se vedea de exemplu Hotărârea din 13 ianuarie 2015, Consiliul și alții/Vereniging Milieudefensie și Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht (C-401/12 P-C-403/12 P, EU:C:2015:4, punctele 57 și 59) (care neagă aplicabilitatea liniei jurisprudențiale rezultate din Hotărârea Nakajima la obligațiile specifice asumate de Uniunea Europeană în temeiul Convenției de la Aarhus).

60. Cu toate acestea, Hotărârea Nakajima ar putea de asemenea să fie interpretată mai larg, în sensul că Curtea ar trebui să preconizeze un control al dreptului derivat în orice situație în care este în măsură să constate că legiuitorul nu a intenționat să deroge de la obligațiile sale în cadrul OMC. Există de asemenea indicii în jurisprudență care sugerează că aceasta este interpretarea corectă a Hotărârii Nakajima⁶¹.

61. Dacă se restrânge aplicabilitatea Hotărârii Nakajima, în opinia noastră, trebuie să rămână deschisă posibilitatea altor situații în care Curtea ar putea decide să revină la controlul actelor instituțiilor în raport cu angajamentele asumate de Uniune în temeiul acordurilor OMC. Astfel, hotărârile pronunțate în cauzele Nakajima și Fediol ar putea fi considerate ca nefiind „singurele” situații în care Curtea poate decide să își exercite competențele de control în raport cu dreptul OMC.

62. O situație în care Curtea a considerat că Hotărârea Nakajima, indiferent dacă este interpretată în sens larg sau restrâns, nu este aplicabilă în speță a fost cea din Hotărârea Rusal Armenal. În acest caz, Curtea a concluzionat că articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază constituie o abordare proprie ordinii juridice a Uniunii (cel puțin în ce privește chestiunea tratamentului acordat țărilor care nu au economie de piață referitor printre altele la calcularea valorii normale în scopul anchetelor antidumping)⁶².

63. În timp ce Hotărârea Nakajima poate fi interpretată ca o situație în care se poate concluziona în mod rezonabil că Uniunea a intenționat să respecte normele OMC, cea din Hotărârea Rusal Armenal trebuie înțeleasă, în consecință, ca o situație în care Uniunea a putut să dorească, dar a putut de asemenea să *nu* dorească să respecte angajamentele sale în cadrul OMC. Această din urmă situație justifică limitarea de către Curte a exercițiului competenței sale de control jurisdicțional pe baza justificării naturii și a structurii speciale a sistemului OMC.

64. În consecință, acolo unde se aplică Hotărârea Rusal Armenal, nu se aplică Hotărârea Nakajima.

65. Având în vedere cele de mai sus, este necesar să se examineze dacă, în speță, există motive care justifică abținerea Curții de la controlul jurisdicțional al articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază din perspectiva protocolului de aderare.

B. Aprecierea primului motiv de recurs

66. Recurenta propune două argumente în sprijinul afirmației sale potrivit căreia Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că nu se poate pronunța cu privire la pretinsa incompatibilitate a articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază cu articolul 15 din protocolul de aderare. Pe de o parte, recurenta susține că Hotărârea Nakajima se aplică în speță. Pe de altă parte, aceasta susține că Hotărârea Rusal Armenal nu se aplică.

⁶¹ A se vedea de exemplu Hotărârea din 20 ianuarie 2022, Comisia/Hubei Xinyegang Special Tube (C-891/19 P, EU:C:2022:38, punctele 30 și 34). În hotărârea respectivă, Curtea a concluzionat că, deoarece dispozițiile articolului 3 din regulamentul de bază pot fi considerate în esență identice cu cele ale articolului 3 din AAD, Curtea îl poate interpreta pe primul prin trimitere la interpretarea dată celui din urmă de Organul de soluționare a litigiilor al OMC.

⁶² Hotărârea Rusal Armenal, punctele 47 și 48.

67. Ar fi posibil să se inverseze analiza i să se evalueze mai nti dacă se poate aplica Hotărârea Rusal Armenal. O concluzie afirmativă ar conduce în acest caz, după cum se explică la punctul 64 din prezentele concluzii, în mod automat la inaplicabilitatea Hotărârii Nakajima. Cu toate acestea, din motive de exhaustivitate, vom examina separat ambele argumente.

68. n cadrul primului argument, recurenta susține că situația sa este comparabilă cu situația din Hotărârea Nakajima. Aceasta afirmă că Propunerea din 2001, în special punctele 54 i 55 din Memorandumul explicativ, demonstrează intenia clară a legiuitorului Uniunii de a pune în aplicare în regulamentul de bază articolul 15 litera (d) din protocolul de aderare.

69. Nu este nevoie de multe explicaii pentru a respinge relevana Propunerii din 2001. n cazul în care hotărârea Nakajima este interpretată în sens restrns, Curtea i va exercita competența de control jurisdicțional numai în cazul în care există o indicaie expresă într-un act legislativ propriu-zis potrivit căreia legiuitorul Uniunii a intenționat să pună în aplicare în dreptul Uniunii anumite obligații asumate în cadrul acordurilor OMC⁶³.

70. Nu se poate demonstra o astfel de intenie de punere în aplicare a protocolului de aderare în ceea ce privește regulamentul de bază. După cum au explicat Comisia, intervenientele, Parlamentul i Consiliul, att în scris, ct i în ședință, Propunerea din 2001 nu are nicio legătură cu procesul legislativ care a condus la adoptarea regulamentului de bază i nici cu articolul 2 alineatul (7) din acesta în forma aplicabilă în timpul anchetei subiacente. Recurenta nu a fost în măsură să conteste această explicaie. n același timp, nici textul, nici documentele pregăitoare ale acestui act legislativ nu menioneaz vreo intenie de a pune în aplicare articolul 15 din protocolul de aderare.

71. Cu toate acestea, dacă Hotărârea Nakajima este neleas în sens larg, i anume ca impunnd un control jurisdicțional ori de cte ori Curtea poate concluziona că legiuitorul nu a dorit să deroge de la obligațiile sale în cadrul OMC, argumentul recurente referitor la inteniile exprimate la nivelul OMC nu poate fi respins în întregime. n același timp, trebuie să se recunoască faptul că o presupusă intenie exprimată într-un singur document pregitor de către Comisie, care nu a fost repetată în actul Consiliului prin care Uniunea Europeană i-a asumat angajamentele respective în temeiul protocolului de aderare, sau de către Parlament, în calitate de colegiuitor, nu poate fi considerată suficientă pentru o constatare concludentă în acest sens. După cum a explicat în mod corect Consiliul în ședință, declarațiile adoptate în cursul negocierilor internaționale nu pot fi folosite, cel puin nu prin ele însele, pentru a deduce intenia legislativă care stă la baza actelor adoptate la nivel intern de către instituții.

72. Recurenta nu a putut nici să stabilească vreun alt indiciu al intenției legiuitorului Uniunii de a nu deroga de la protocolul de aderare. n mod similar, după cum a subliniat Parlamentul în ședință, regulamentul de bază a fost modificat în mai multe rnduri ncepnd cu anul 2001, adică după intrarea în vigoare a protocolului de aderare. Cu niciuna dintre aceste ocazii, textul său nu a fost modificat pentru a reflecta expirarea perioadei de 15 ani menționate la articolul 15 litera (d)

⁶³ Reamintim că Hotărârea Nakajima se referea la o situație în care intenia legislativă de a pune în aplicare o obligație de drept internațional asumată de Uniune a fost exprimată în chiar documentul care urmărea să pună în aplicare această obligație.

din protocolul de aderare și nici nu se poate găsi vreo indicație a intenției de a adapta regulamentul de bază în consecință în considerentele relevante sau în documentele pregătitoare ale actelor de modificare⁶⁴.

73. Prin urmare, situația din speță este diferită de cea care a condus la pronunțarea Hotărârii Nakajima. Nu se poate concluziona că legiuitorul Uniunii a intenționat să pună în aplicare protocolul de aderare în articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază și nici că nu a intenționat să deroge de la acesta prin intermediul dispoziției respective.

74. Prin urmare, Tribunalul nu a săvârșit nicio eroare în constatarea de la punctul 64 din hotărârea atacată.

75. Aceasta ne conduce la cel de al doilea argument al recurente, potrivit căruia Tribunalul a considerat în mod eronat că Hotărârea Rusal Armenal se aplică în speță și duce la concluzia că specificitatea articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază se aplică și Chinei după expirarea termenului menționat la articolul 15 litera (d) din protocolul de aderare.

76. Astfel, dacă se poate concluziona că articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază constituie un regim specific, pe care legiuitorul Uniunii l-a adoptat pentru calcularea valorii normale în legătură cu importurile din China, așa cum s-a constatat în legătură cu importurile din Armenia în Hotărârea Rusal Armenal, atunci controlul jurisdicțional nu se justifică.

77. În Hotărârea Rusal Armenal, Curtea a analizat dacă articolul 2 alineatul (7) din Regulamentul (CE) nr. 384/96 (în versiunea regulamentului de bază aplicabilă la momentul respectiv) coroborat cu considerentele acestuia trebuie înțelese ca având ca scop punerea în aplicare a anumitor obligații care decurg din AAD.

78. Raționamentul acestei hotărâri poate fi rezumat în trei etape. În primul rând, Curtea a analizat dacă considerentul (5) al Regulamentului nr. 384/96, care explică faptul că „este necesar să se transpună în dreptul comunitar, în măsura posibilului” „termenii” „noului” AAD al OMC, este suficient de precis pentru a constitui expresia intenției legiuitorului Uniunii de a pune în aplicare acest acord în dreptul Uniunii. Curtea s-a pronunțat împotriva acestei afirmații⁶⁵. În al doilea rând, Curtea s-a referit în mod specific la articolul 2 alineatul (7) din Regulamentul nr. 384/96. Aceasta a observat că din considerentul (7) al acestui regulament rezultă că legiuitorul Uniunii a urmărit să introducă „un regim special care stabilește norme detaliate privind calculul valorii normale cu

⁶⁴ Articolul 2 alineatul (7) literele (a) și (b) a fost introdus în Regulamentul (CE) nr. 384/96 al Consiliului din 22 decembrie 1995 privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unui dumping din partea țărilor care nu sunt membre ale Comunității Europene (JO 1996, L 56, p. 1, Ediție specială, 11/vol.12, p. 223) la momentul modificării acestuia din urmă în anul 1998 prin Regulamentul (CE) nr. 905/98 al Consiliului din 27 aprilie 1998 (JO 1998, L 128, p. 18, Ediție specială, 11/vol.17, p. 41). Articolul 2 alineatul (7) litera (b) din versiunea respectivă se referea deja în mod expres la China, alături de Rusia. În anul 2000, prin Regulamentul (CE) nr. 2238/2000 al Consiliului din 9 octombrie 2000 (JO 2000, L 257, p. 2, Ediție specială, 11/vol. 21, p. 142), la articolul 2 alineatul (7) litera (b) au fost adăugate alte trei țări – Ucraina, Vietnam și Kazahstan. În 2002, prin Regulamentul (CE) nr. 1972/2002 al Consiliului din 5 noiembrie 2002 (JO 2002, L 305, p. 1, Ediție specială, 11/vol. 30, p. 38), Rusia a fost eliminată din textul articolului 2 alineatul (7) litera (b). A urmat Ucraina în anul 2005, prin modificarea adusă prin Regulamentul (CE) nr. 2117/2005 al Consiliului din 21 decembrie 2005 (JO 2005, L 340, p. 17, Ediție specială, 11/vol. 44, p. 15). Modificările ulterioare ale regulamentulului de bază (de atunci), inclusiv codificările din anul 2009 [Regulamentul (CE) nr. 1225/2009 al Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unui dumping din partea țărilor care nu sunt membre ale Comunității Europene (JO 2009, L 343, p. 51)] și din anul 2016 (Regulamentul 2016/1036), nu au adus modificări la articolul 2 alineatul (7) litera (b) sau includerea Chinei în acesta, până la introducerea metodei „denaturărilor semnificative” prin intermediul Regulamentului (UE) 2017/2321 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2017 de modificare a Regulamentului (UE) 2016/1036 privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unui dumping din partea țărilor care nu sunt membre ale Uniunii Europene și a Regulamentului (UE) 2016/1037 privind protecția împotriva importurilor care fac obiectul unor subvenții din partea țărilor care nu sunt membre ale Uniunii Europene (JO 2017, L 338, p. 1).

⁶⁵ Hotărârea Rusal Armenal, punctul 52.

referire la importuri care provin din țări care nu au economie de piață”, care derogă de la normele obișnuite de calcul al valorii normale cuprinse la articolul 2 alineatele (1)-(6) din Regulamentul nr. 384/96⁶⁶. În sfârșit, Curtea a observat că AAD nu conține norme specifice pentru țările care nu au economie de piață. Astfel, nu s-a putut stabili nicio corelație între articolul 2 alineatul (7) din Regulamentul nr. 384/96 și articolul 2 din AAD⁶⁷. Prin urmare, Curtea a concluzionat că regimul cuprins la articolul 2 alineatul (7) din Regulamentul nr. 384/96 constituie „expresia voinței legiuitorului Uniunii de a adopta, în acest domeniu, o abordare proprie ordinii juridice a Uniunii”⁶⁸.

79. Acest raționament poate fi transpus automat în situația din speță?

80. În primul rând, Regulamentul nr. 384/96 (versiunea regulamentului de bază aplicabilă în Hotărârea Rusal Armenal) a fost înlocuit mai întâi de Regulamentul nr. 1225/2009 și apoi de Regulamentul 2016/1036 (care este aplicabil în speță). În al doilea rând, Hotărârea Rusal Armenal se referea la importuri originare din Armenia, iar nu din China. Astfel, Curtea a apreciat posibilitatea de control jurisdicțional al Regulamentului nr. 384/96 în raport cu AAD, dar nu și în raport cu protocolul de aderare.

81. Considerăm că Hotărârea Rusal Armenal nu poate fi transpusă automat în prezenta cauză. Cu toate acestea, în opinia noastră, regimul de dumping pentru importurile originare din China poate fi calificat drept o opțiune legislativă proprie Uniunii prin utilizarea aceleiași logici ca aceea reținută de Curte în Hotărârea Rusal Armenal.

82. În ceea ce privește prima diferență dintre aceste două situații, dispozițiile relevante ale regulamentului de bază aplicabile în Hotărârea Rusal Armenal și cele aplicabile în speță nu diferă, cu excepția câtorva aspecte care nu sunt relevante pentru prezenta discuție. Pe de altă parte, considerentul (5) al Regulamentului nr. 384/96, care a fost examinat în Hotărârea Rusal Armenal, afirmă faptul că a urmărit să introducă AAD „în măsura posibilului” [„as far as possible” în versiunea engleză] în dreptul derivat al Uniunii. În schimb, considerentul (3) al Regulamentului 2016/1036 prevede că termenii AAD trebuie să se transpună în dreptul Uniunii „în măsura posibilului” [„to the best extent possible” în versiunea engleză]⁶⁹. Nu vedem nicio diferență semnificativă între aceste două expresii. Prin urmare, este posibil să se constate la fel ca în Hotărârea Rusal Armenal că Uniunea Europeană a intenționat să aplice AAD, dar nu neapărat toate dispozițiile acestuia.

83. A doua diferență între situația din Hotărârea Rusal Armenal și cea din prezenta cauză poate consta în faptul că, de data aceasta, protocolul de aderare a unui membru (important) al OMC este considerat drept criteriu de evaluare a validității regulamentului de bază, în locul AAD.

84. Această diferență ar putea fi importantă din mai multe puncte de vedere. Pe de o parte, argumentul utilizat în Hotărârea Rusal Armenal, potrivit căruia AAD nu conține dispoziții referitoare la țările care nu au o economie de piață, ceea ce înseamnă că articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază nu poate fi considerat ca fiind punerea în aplicare a acestuia, nu este aplicabil dacă protocolul de aderare este efectiv utilizat drept criteriu de control jurisdicțional. În mod concret, articolul 15 litera (d) din protocolul de aderare utilizează sintagma „economie de

⁶⁶ *Ibid.*, punctul 47.

⁶⁷ *Ibid.*, punctul 50.

⁶⁸ *Ibid.*, punctele 47-50 și 53.

⁶⁹ Această divergență lingvistică dintre cele două regulamente nu există în toate versiunile lingvistice. De exemplu, în timp ce diferența este prezentă în versiunile germană, neerlandeză și italiană, ea nu există în versiunile spaniolă, franceză și portugheză.

piață”, iar articolul 15 litera (a) din acesta prevede opțiunea unui tratament diferențiat pentru importurile din China în anumite condiții⁷⁰. Acesta este un argument care pledează în favoarea considerării articolului 2 alineatul (7) litera (b) din regulamentul de bază și a metodei aplicate în temeiul articolului 2 alineatul (7) litera (a) din acesta, referitoare la calcularea valorii normale pentru țările care nu au o economie de piață, ca fiind o punere în aplicare a protocolului de aderare pentru cazul specific al Chinei.

85. Pe de altă parte, în timp ce considerentele regulamentului de bază (în diferitele sale versiuni) impuneau adaptări ale AAD „în măsura posibilului”, nu există niciun considerent care să menționeze măcar protocolul de aderare. Acesta este un argument pentru a concluziona că regimul de calcul al valorii normale pentru importurile originare din China este propriu ordinii juridice a Uniunii și nu urmărește punerea în aplicare a acestui protocol.

86. În plus, dacă se iau în considerare argumentele instituțiilor în ședință, potrivit cărora tratamentul specific acordat de Uniune Chinei a precedat aderarea acesteia din urmă la OMC și nu s-a schimbat ulterior, înclinăm să interpretăm articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază ca un regim propriu Uniunii Europene în raport cu China, în pofida existenței și a caracterului obligatoriu al protocolului de aderare.

87. Această concluzie justifică decizia Tribunalului de a nu își exercita competența de control jurisdicțional.

88. În plus, la fel ca și AAD, protocolul de aderare face parte integrantă din acordurile OMC⁷¹. Ca atare, trebuie tratat ca orice altă parte a acestor acorduri. După cum s-a confirmat atât la nivelul Tribunalului⁷², cât și în ședința din prezenta cauză, recurenta nu contestă acest lucru. Prin urmare, natura flexibilă a sistemului OMC folosită ca justificare pentru autolimitarea judiciară este aplicabilă și în legătură cu protocolul de aderare.

89. În sfârșit, există un precedent clar și recent cu privire la aplicabilitatea logicii din Hotărârea Rusal Armenal la importurile din China. Fără a intra în examinarea posibilelor diferențe dintre pozițiile Armeniei și Chinei, în Hotărârea Zhejiang Jiuli Hi-Tech Metals/Comisia, Curtea s-a întemeiat pe Hotărârea Rusal Armenal⁷³. În prezența unor argumente practic identice cu cele invocate de recurentă în prezenta cauză, Curtea a concluzionat că articolul 15 din protocolul de aderare nu poate fi invocat pentru a contesta validitatea regulamentului de punere în aplicare care aplică articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază la importurile din China, deoarece acest articol constituie expresia unei abordări proprii ordinii juridice a Uniunii⁷⁴.

⁷⁰ După cum observă Zang, „toate aderările anterioare la GATT 1947 ale economiilor care nu sunt economii de piață, și anume Polonia, România și Ungaria – s-au realizat în condițiile unor dispoziții similare celor prevăzute la articolul 15; totuși, niciuna dintre ele nu a făcut referire în mod explicit la condițiile unei economii de piață sau care nu sunt cele ale unei economii de piață. Astfel, [...] articolul 15 este prima dispoziție a OMC care utilizează în mod explicit aceste noțiuni”. Zang, M. Q., „The WTO contingent trade instruments against China: what does accession bring?”, *International and Comparative Law Quarterly*, vol. 58, aprilie 2009, p. 321-351, la p. 324 și 325.

⁷¹ A se vedea de exemplu punctul 1.2 din partea I din Protocolul de aderare a Chinei (care prevede că protocolul „face parte integrantă din Acordul OMC”. A se vedea de asemenea prin analogie Hotărârea din 19 septembrie 2019, Zhejiang Jindia Pipeline Industry/Comisia (T-228/17, EU:T:2019:619, punctul 97) (prin care se constată că Protocolul de aderare a Chinei constituie „o parte din seria de acorduri încheiate în cadrul OMC”), și Hotărârea din 5 mai 2021, Acron și alții/Comisia (T-45/19, nepublicată, EU:T:2021:238, punctul 105) (prin care se constată că Protocolul de aderare a Rusiei face parte integrantă din Acordul OMC). Trebuie subliniat faptul că acest tratament nu este specific protocoalelor de aderare, deoarece articolul II alineatul (2) din Acordul OMC precizează că acordurile și instrumentele juridice conexe incluse în anexele 1, 2 și 3 la acest acord „fac parte integrantă” din acesta.

⁷² Hotărârea atacată, punctul 63 (care explică faptul că „recurenta a confirmat în ședință că nu a pretins că acordurile OMC sau protocolul de aderare ar avea efect direct în general”).

⁷³ Hotărârea din 5 mai 2022 (C-718/20 P, EU:C:2022:362).

⁷⁴ *Ibid.*, punctele 88, 89 și 91.

90. Este adevărat că Hotărârea Zhejiang Jiuli Hi-Tech Metals/Comisia se referea la circumstanțe factuale ușor diferite de cele în discuție în speță. Astfel, spre deosebire de prezenta cauză, ancheta de fond a fost inițiată înainte de expirarea termenului de 15 ani prevăzut la articolul 15 litera (d) din protocolul de aderare⁷⁵.

91. Cu toate acestea, concluzia la care a ajuns Curtea în această hotărâre este mai curând de natură transversală decât limitată la situația de fapt din speță: trebuie să se considere că logica din Hotărârea Rusal Armenal este aplicabilă articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază în general⁷⁶, iar nu doar în legătură cu cadrul factual și juridic specific în care a fost pronunțată hotărârea respectivă. Nimic nu indică faptul că, în Hotărârea Zhejiang Jiuli Hi-Tech Metals/Comisia, Curtea a considerat că data deschiderii anchetei în cauză ar fi avut vreo relevanță.

92. În ședință, recurenta nu a putut explica modul în care această diferență de date ar conduce la o concluzie diferită, astfel încât, în speță, articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază nu ar mai reprezenta un regim propriu ordinii juridice a Uniunii.

93. Astfel, chiar și după luna decembrie 2016, articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază trebuie considerat un regim propriu ordinii juridice a Uniunii și care prevede un tratament diferențiat pentru calcularea valorii normale pentru importurile originare dintr-un anumit număr de țări, inclusiv China.

94. Cu toate acestea, concluzia că articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază, astfel cum se aplică importurilor originare din China, constituie un regim propriu ordinii juridice a Uniunii nu implică, în sine, faptul că acest regim contravine articolului 15 din protocolul de aderare. Aceasta înseamnă doar că Curtea poate decide să se abțină de la exercitarea controlului jurisdicțional al compatibilității celui dintâi cu cel din urmă.

95. În consecință, trebuie să se concluzioneze că natura de element propriu ordinii juridice a Uniunii a articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază constituie un motiv pentru ca Curtea să se abțină de la controlul actelor instituțiilor în raport cu protocolul de aderare, înainte sau după expirarea termenului prevăzut la articolul 15 litera (d) din acesta. Din același motiv, nu revine Curții sarcina de a interpreta efectele articolului 15 litera (d) din protocolul de aderare pentru a stabili dacă dispoziția respectivă a rămas în vigoare și, în cazul unui răspuns afirmativ,

⁷⁵ *Ibid.*, punctul 18 (în care se explică faptul că, la 10 decembrie 2016, Comisia a inițiat procedura de reexaminare în perspectiva expirării măsurilor în litigiu).

⁷⁶ Această interpretare a Hotărârii Rusal Armenal ca o hotărâre care caracterizează întregul sistem instituit în temeiul articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază ca fiind o opțiune legislativă specifică a Uniunii în ceea ce privește țările prevăzute în articolul respectiv contribuie la înlăturarea altor diferențe între cauza amintită și prezenta cauză. Mai exact, Armenia a fost menționată la articolul 2 alineatul (7) litera (a) din regulamentul de bază printre țările care nu au economie de piață cărora li s-a aplicat întotdeauna metoda „țării analoge”. În ceea ce o privește, China este menționată la articolul 2 alineatul (7) litera (b) din regulamentul de bază, care impune utilizarea metodei țării analoge ori de câte ori producătorul-exportator cooperant în cauză nu poate demonstra că „în cazul acestui producător [...] prevalează condițiile economiei de piață [de la litera (c) din această dispoziție] în ceea ce privește fabricarea și vânzarea produsului similar respectiv”.

părțile acesteia care au rămas în vigoare după 11 decembrie 2016 și dacă acele părți, dacă există, sunt de natură să permită Comisiei să utilizeze metoda țării analoge pentru calcularea valorii normale a importurilor de la producători chinezi precum recurenta⁷⁷.

96. Rezultă că nu există niciun motiv pentru a considera că Tribunalul a săvârșit o eroare în concluzia sa de la punctul 65 din hotărârea atacată.

97. În sfârșit, vom aborda succint motivul subsidiar invocat de recurentă, referitor la pretinsa existență a unei „a treia excepții”, distinctă de cele care apar în hotărârile pronunțate în cauzele Nakajima și Fediol. În ceea ce privește acest argument, recurenta se întemeiază din nou pe Propunerea din 2001, susținând că este pertinent să se concluzioneze că articolul 2 alineatul (7) din regulamentul de bază, anterior acestei propuneri, trebuie interpretat ca nefiind aplicabil importurilor din China începând cu 11 decembrie 2016.

98. După cum am explicat deja, nu vedem, în principiu, niciun motiv pentru care Curtea nu ar decide în alte situații, diferite de cele din Hotărârile Nakajima sau Fediol, să exercite controlul jurisdicțional în raport cu dreptul OMC. O astfel de decizie ar trebui să fie motivată de o apreciere potrivit căreia este clar că legiuitorul Uniunii nu a intenționat să deroge de la dreptul OMC. Cu toate acestea, trebuie să recunoaștem că, chiar cu cele mai bune intenții, nu reușim să înțelegem cum anume ar funcționa propunerea recurente privind o „a treia excepție” sau modul în care diferă aceasta de cea din Hotărârea Nakajima.

99. Cu puțină imaginație, singurul mod în care am putea înțelege explicațiile recurente, prezentate în scris și în ședință, este că excepția respectivă nu se referă la problema lipsei de aplicabilitate a articolului 2 alineatul (7) din regulamentul de bază din cauza neconformității acestuia cu protocolul de aderare, ci la obligația de interpretare conformă. Însă, după cum a subliniat în mod corect Comisia în ședință, cea din urmă problemă, invocată de asemenea (și respinsă) în primă instanță, nu face obiectul recursului⁷⁸. Prin urmare, Tribunalul nu poate lua în considerare acest argument⁷⁹.

⁷⁷ Din motive de exhaustivitate, trebuie adăugat că, până în prezent, nu există nicio decizie a Organului de soluționare a litigiilor al OMC cu privire la efectul expirării termenului prevăzut la articolul 15 litera (d) din protocolul de aderare și la posibilitatea, ulterior, de a utiliza o metodă care nu se bazează pe o comparație strictă cu prețurile sau cu costurile interne din China, fie în temeiul protocolului de aderare, fie al AAD. Astfel, deși China a inițiat un litigiu împotriva Uniunii Europene imediat după expirarea termenului cuprins în protocol, în luna iunie 2019, ea a solicitat suspendarea litigiului respectiv. Competența grupului special constituit pentru litigiul Uniunea Europeană – Măsuri referitoare la metodele de comparare a prețurilor (WT/DS516), care se referea tocmai la această chestiune, a expirat la 15 iunie 2020 (a se vedea nota Secretariatului OMC din aceeași zi, WT/DS516/14). Pentru mai multe detalii, a se vedea Zhou, W., și Qu, X., „Confronting the «Non-Market Economy» Treatment: The Evolving World Trade Organization Jurisprudence on Anti-Dumping and China's Recent Practices”, *Journal of International Dispute Settlement*, vol. 13(3), 2022, p. 1-22, la p. 6 și 7. În același timp, opiniile în doctrină cu privire la efectele expirării diferă. Unii sugerează că nu s-a schimbat nimic, având în vedere că doar articolul 15 litera (a) punctul (ii) din protocolul respectiv a expirat, lăsând neatins dispozițiile articolului 15 litera (a) și litera (a) punctul (i), dar inversând astfel sarcina probei necesare pentru a se abate de la regulile privind calculul valorii normale cuprinse la articolul 2 din AAD. Alții sunt de părere că expirarea articolului 15 litera (a) punctul (ii) afectează în întregime dispozițiile cuprinse la litera (a). Iar alții, precum recurenta, consideră că, de la expirarea acestui termen, China trebuie considerată în mod necondiționat țară cu economie de piață. A se vedea printre altele Graafsma, F., Kumashova, E., „In re China's Protocol of Accession and the Anti-Dumping Agreement: Temporary Derogation or Permanent Modification?”, *Global Trade and Customs Journal*, vol. 9(4), 2014, p. 154-159; Lee, J., „China's Nonmarket Economy Treatment and US Trade Remedy Actions”, *Journal of World Trade*, vol. 51(3), 2017, p. 495-516; Suse, A., „Old Wine in a New Bottle: the EU's Response to the Expiry of Section 15(a)(ii) of China's WTO Protocol of Accession”, *Journal of International Economic Law*, vol. 20(4), 2017, p. 951-977, și „China: NME at the Gates? Article 15 of China's WTO Accession Protocol: A multi-perspective analysis”, Research Paper, European Institute for Asian Studies, Bruxelles, 2016.

⁷⁸ Punctul 68 din hotărârea atacată. Acestea fiind spuse, apreciem că este bizar ca Tribunalul să considere că interpretarea conformă nu este posibilă înainte de a stabili rezultatul la care ar conduce o astfel de interpretare.

⁷⁹ Așa cum rezultă din articolul 169 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții (care prevede că recursul trebuie să indice cu exactitate elementele contestate ale hotărârii a cărei anulare se solicită de către recurent, precum și argumentele de drept invocate în mod concret în sprijinul recursului). A se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 19 septembrie 2013, EFIM/Comisia (C-56/12 P, nepublicată, EU:C:2013:575, punctul 97) (prin care se respinge ca inadmisibil în recurs un argument care nu contestă concluziile la care a ajuns Tribunalul).

100. Cu toate acestea, dorim să ne exprimăm punctul de vedere potrivit căruia aceleași motive care pledează în favoarea limitării de către Curte a competenței sale de control jurisdicțional trebuie să se aplice în egală măsură și obligației Curții de a interpreta dreptul Uniunii (în acest caz, regulamentul de bază) în conformitate cu dreptul OMC (în acest caz, protocolul de aderare). Așa cum este înțeleasă în ordinea juridică internă a Uniunii, obligația de interpretare conformă impune instanței care efectuează această interpretare să facă tot posibilul pentru a identifica o soluție conformă cu norma juridică a Uniunii în raport cu care interpretează o normă de drept național⁸⁰.

101. Într-o situație precum cea din prezenta cauză, cerința de a face tot posibilul pentru a interpreta dreptul Uniunii în raport cu dreptul OMC ar reveni Curții de Justiție, singura limită în această privință fiind aceea de a nu interpreta dreptul Uniunii „*contra legem*”. În cazul în care Curtea interpretează dreptul OMC în mod diferit de față de legiuitorul Uniunii sau dacă acesta a intenționat efectiv să deroge de la dreptul OMC, dar nu a exprimat în mod clar această intenție (ceea ce nu ar trebui să fie o surpriză), interpretarea conformă ar elimina puterea de apreciere necesară pentru ca autoritățile politice să dispună cu privire la toate acele aspecte ale MSL care permit o marjă de manevră politică. Acest lucru ar fi contrar logicii justificării unei limitări a competenței de control jurisdicțional a Curții.

102. În consecință, nu identificăm nici vreo eroare în concluzia Tribunalului care figurează la punctul 74 din hotărârea atacată.

VII. Concluzie

103. Având în vedere cele menționate anterior, propunem Curții de Justiție să respingă primul motiv de recurs.

⁸⁰ A se vedea de exemplu Hotărârea din 5 octombrie 2004, Pfeiffer și alții (C-397/01-C-403/01, EU:C:2004:584, punctul 119), și Hotărârea din 24 ianuarie 2012, Dominguez (C-282/10, EU:C:2012:33, punctul 27). În Hotărârea din 17 aprilie 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, punctul 73 și jurisprudența citată), Curtea a impus astfel unei instanțe naționale să nu aplice jurisprudența națională existentă care i-ar impune să „considere că se găsește în imposibilitatea de a interpreta o dispoziție națională în conformitate cu dreptul Uniunii”.